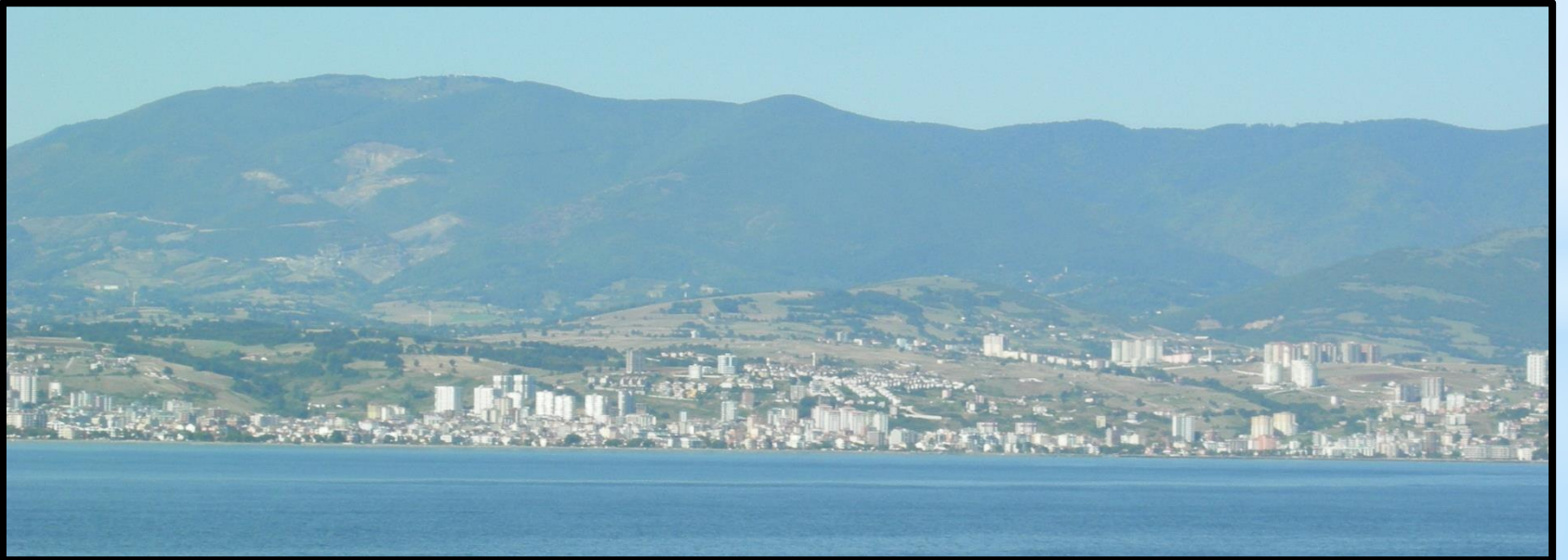

HIZLI KENTLEŞME, BELEDİYELER, HUKUK VE KENT ESTETİĞİ; Atakum Yenimahalle Örneği (Samsun)

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz
cyilmaz@omu.edu.tr

Giriş

Sosyal Bilimciler tarafından kent; nüfusunun yarıdan fazlasının tarım dışı faaliyetlerden geçimini sağladığı, yoğun nüfuslu organize yerleşmeler olarak ifade edilirken, kentleşme ise; belli bir dönemde belli bir nüfus kriterine göre kent sayılan yerleşmelerin sayısının ve bu kentlerde yaşayanların oran olarak artması şeklinde tanımlanır.

Gelişmiş Batılı ülkelerde Sanayi Devrimi ile başlayan kırdan kente göç ve hızlı şehirleşme hareketi yaklaşık 100 yıl önce sona ermiştir. Birinci ve İkinci Dünya savaşlarındaki yıkımlar ise, kentlerin yeniden inşası sırasında bir önceki dönemin olumsuzluklarını giderecek fırsatlar yaratmış, nihayet bugün örnek aldığımız modern ve estetik görünüme sahip şehirler haline gelmişlerdir.

Türkiye’de ise Cumhuriyetin ilk yıllarında % 70’leri bulan kırsal nüfus devletçi politikalarla uzun süre yerinde tutulmuş, fakat 1950’li yılların başlarında gelen özgürlük ortamı, çok zor şartlarda kapalı ekonomik sistem içinde yaşayan kırsal nüfusun adeta yay gibi boşalarak şehirlere akın etmesine neden olmuştur.

Batılı ülkelerde kırların iticiliğinden ziyade (Sanayi Devriminin getirdiği istihdam imkânlarına bağlı olarak) şehirlerin çekiciliği sonucu ortaya çıkan şehirlere göç hareketi, Türkiye’de aksi yönde gelişme göstermiş, şehirlerin çekiciliğinden çok kırların iticiliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu durumda başta İstanbul olmak üzere, önemli kentlerimiz bu göçe hazırlıksız yakalanmış, göçle gelen nüfusa yeterli istihdam sağlanamadığı gibi, gerekli barınma imkânları da oluşturulamadığından şehirlerin çevresi kısa zamanda gecekonduyla çevrilmiştir.

Yarım yüzyıldan fazla süren bu süreçte henüz sona gelinmediği, yani kırdan kente göç sona ermediği için barınma problemi şehirler için öncelikle çözülmesi gereken bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir.

2000'li yıllar kırdan kente göçün oran olarak yavaşladığı, kır ile kent arasındaki farklılıkların azaldığı, kentsel yerleşmelerin ülke geneline dengeli dağılmaya başladığı zaman dilimi olarak dikkat çekerken, bu dönem aynı zamanda Türkiye'de kentsel yenilenmenin ve kentsel estetik kaygıların öne çıkmaya başladığı yıllar olmuştur.

Bu yeni dönemde;

- Şehre yeni gelenler, barınabilecekleri ucuz evler aramakta, bu kesim için şehrin merkezinde eski binalar ile şehrin uzak çevresindeki altyapısı henüz oluşmamış yarı kırsal alanlar barınak olarak seçilmektedir. Bu grup içinde öncelikli ve temel ihtiyaç barınma olduğundan, estetik kaygının hiç bir şekilde önemi yoktur.
- Şehre daha önce gelenler ya da en azından 15-20 yıldır şehirde bulunanlar eski evlerinin ya da gecekondularının tapulu malikleri olarak kentsel dönüşümden yararlanarak hem daha iyi evlerde oturmak hem de rant sağlamak istemektedir. Bunlar açısından estetik kaygı iyi bir şeydir, fakat öncelik rant olduğundan estetik ihmal edilebilir.
- Gerçek anlamda kentlileşmiş nüfus ise yaşadığı çevrenin farkında olarak, estetik kaygı ile birlikte gelişmiş ülke standartlarında bir çevrede yaşamak istemektedir. Şehirdeki görsel kirlilik başta olmak üzere tüm olumsuz gelişmelere karşı bir tavır sergilemekte, yerel idarecilerden de bu tür sorunların çözümünü beklemektedir.

İşte, kırdan kente göçün henüz sona ermediği ve kent içi eski yerleşim alanlarındaki memnuniyetsizliklerin kent içi ikametgâh hareketliliğini teşvik ettiği böyle bir süreçte sağlıklı ve kalıcı imar planları yapmak ve bunları onlarca yıl hiç değiştirmeksizin uygulama imkânı bulmak Türkiye şehirleri için neredeyse bir rüya haline gelmiştir.

Bu durumda yerel idareciler (belediye başkanları) ise üç işi birden aynı anda ve süreçte yapmak zorundadırlar;

- Yeni gelenler için arsa ve ucuz konut üreterek çirkin, basit ve yarım kalmış inşaatların önüne geçmek,
- 15-20 yıl önce gelmiş olanlar için daha yaşanabilir bir çevre kurmak, bunun için kentsel dönüşüm ve yenileme dâhil gerekli tedbirleri almak,
- Varlıklı kesimler için estetik açıdan daha güzel ve gelişmiş ülkeleri aratmayan bir kent yaratmak.

Bu ise mevcut belediyeleri sürekli imar değişikliğine sevk etmiş, art arda çıkan imar afları çarpık kentleşmeyi adeta teşvik etmiş, gerek gecekondulaşmanın devam etmesi, gerekse peyderpey imar affına uğrayan gecekondu bölgelerinin yüksek katlı imar hakkı kazanması ile (ağdaş şehircilik anlayışından uzak) kibrit kutusunu andırır ve yarım yamalak bir yapılaşma bütün şehirlerimizimizin adeta kaderi olmuştur.

1. Samsun'da durum

Yukarıda kısaca özetlenen bütün bu süreç Samsun için de geçerlidir. 1950'li yıllara kadar küçük bir şehir olan Samsun, bu tarihlerden itibaren g almaya başlamış, özellikle 1970'lerden itibaren (Azot ve Bakır fabrikaları gibi sanayi faaliyetleri yanında ticaretin de gelişmesiyle) nüfus yoğunluğu artmış, şehir yatay yönde alansal olarak büyümeye başlamıştır.

Şehir merkezinde düzenli bir kentsel gelişme için 56 Evler, 66 Evler, Belediye Evleri, Sosyal Meskenler gibi uygulamalar gerçekleştirilirken, Atakum tarafında TÜRK İŞ ve Zabıta Blokları yapılmıştır. Fakat hızlı kentleşme bu tür planlı yapılaşma çabalarını gölgede bırakmış ve şehir kısa zamanda çirkin yapılarla dolmuş, özellikle güney yönde yamaçlar boyunca ve Mert ırmağı çevresinde kaçak ve kontrolsüz yapılarla kuşatılmıştır.

Foto 1. Samsun şehri ve onun en önemli kentsel gelişim alanı Atakum (uçaktan görünüm, batıya bakış).

1990'lardan itibaren bir yandan Atakum yönünde bahçeli yazlık evlerin yerini apartmanlar alırken, diğer yanda şehir içinde özellikle yapsatçılar ve kooperatifleşme yoluyla, ya da bireysel gayretle binalar hızla yükselmiştir. Bütün bu süreçte barınma esas gaye olmuştur.

Foto 1.Samsun-Atakum-Sahil

Foto 2.Samsun-İlkadım

Foto 3. Samsun - İlkadım

2000’li yıllardan itibaren eskiyen kent dokusunun yerini yeni binalar alırken “estetik kaygı” da öne çıkmaya başlamıştır. Özellikle kent merkezinin, ızgara şekilli ve denize dik inen havadar caddelerini içeren eski mimari plana aykırı gelişmesi gözlerden kaçmamış, mezarlıkların dışında yeşil alan kalmayışı halkın tepkisini çekmeye başlamıştır.

Sahilin doldurularak yeşil alan oluşturulması, TCDD tarafından işgal edilen kıyı bandında gezi yolu yapılması bu haklı tepkilere bir cevap olarak ortaya çıkmıştır.

Zamanla inşaat malzemelerindeki değişim ve yeniliklerin konutlara yansması ile beklentiler yükselmiş, bir yandan göze hoş görünen mimari biçimler talep edilirken, çirkin ve gelişigüzel yapılmış, sıvasız veya boyasız ya da yarı inşaa halinde bırakılmış binalar tepki toplamaya başlamıştır.

Dünyada bu yöndeki gelişmelerin de etkisiyle, Samsun ve Samsunluların arzu ve talepleri de değişmiş; estetik kaygı ve beklentiler çoğaltmıştır. Böylece geçmişte barınma gayesi ile insanların ne olursa olsun başlarını sokacakları bir evden ibaret olan konut, günümüzde tıpkı gelişmiş ülkelerdeki gibi; rahat, huzur, konfor, temiz çevre, bol yeşil alan, geniş park yerleri vbg. özelliklere ilave olarak “estetik ve göze hoş gelen” bir biçimde olması yönünde arzu ve istekler artmıştır.

Bundan böyle bütün yerel idareciler halkın bu beklentisini, başka bir ifadeyle “estetik kaygısı”nı anlamak ve şehri ona göre dizayn etmek durumundadır. Çünkü artık talep sadece barınma değil, yaşanabilir bir çevredir. Bu çevre aynı zamanda gelişmiş ülkelerdeki gibi olmalıdır. Nihayetinde insanlar adeta daha dünyadayken Cenneti talip etmektedirler ve idarecilerden de bu yönde çalışmaları beklenmektedir.

Samsun şehrinde tüm bu gelişmeler bir şekilde yaşanmaktadır. Şöyle ki;

- Şehre yeni gelenler ucuz barınma yeri talep etmekte, bunlar kentin özellikle İlkadım ilçesinde yamaçlara doğru yayılmış eski konutların çoğunlukta olduğu (ve sahipleri tarafından daha iyi semt ve daha iyi konutlara yerleşmek amacıyla elden çıkarılan veya düşük ücretlerle kiraya verilen) yerleşim yerlerini tercih etmektedirler.

Foto 4.*Samsun - İlkadım*

Foto 5.*Samsun-Atakum*

- Yıllardır söz konusu bu eski mahallelerde oturanlar ise; refah düzeyindeki yükselme, artan oto sahipliği ve buna bağlı otopark ihtiyacı vb. talepleri gerçekleştirmek üzere özellikle Atakum ve Canik sırtları gibi yeni yerleşim alanlarına yönelmektedirler.

Foto 6.
*Samsun-İlkadım-
Kalkanca*

- Şehir içinde vaktiyle oluşan geniş aile yapısı süratle çekirdek aileye dönüşmekte, aile büyüklerinden bağımsız hale gelen bireyler site içinde daha güvenli gördükleri yeni yerleşim alanlarına geçmektedirler.

Foto 7. Samsun-Atakum-Güvenlikli Siteler

Şehir merkezinde oturanların daha iyiye, daha büyüğe ve daha güzel evlere olan bu talepleri, özellikle Atakum yönünde “şehir içi ikametgâh hareketliliği”ne sebep olmaktadır. Başta SGK ve Emniyet Müdürlüğü olmak üzere benzer bir yer değiştirme de kamu kurumlarında görülmekte, bunları diğerlerinin takip etmesi beklenmektedir.

Toplam il nüfusu ile Atakum ilçe nüfuslarının son yıllardaki gelişim seyri karşılaştırıldığında Atakum lehine olan nüfus hareketliliği hemen dikkati çekmekte olup bu durum il genelinde sadece Atakum’a özgü bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Son altı yılda Samsun il nüfusu ile Atakum ilçe nüfuslarının karşılaştırmalı artış seyri (Kaynak:TÜİK).

Yıllar	Samsun İl Nüfusu	Artış hızı %	Atakum ilçesi	Artış hızı %
2008	1.233.677		107.953	
2009	1.250.076	1.33	116.503	8,4
2010	1.252.693	0.21	123.904	6,0
2011	1.251.729	-0.08	124.509	0,8
2012	1.251.722	-0.00	123.958	-0,8
2013	1.261.810	0.81	149.226	21,1
2014	1.269.989	0.65	158.031	6,0
2015	1.279.884	0.78	169.809	6,9

Bu gelişmeler, sadece şehir sakinlerinin değil, devlete ve belediyelere ait gerek kamu, gerekse kamunun ortak kullandığı bina ve mekânlarda görselliğe önem verilmesi isteklerini arttırmakta, çirkin binalar görüldüğünde artık her kesimden insanlarımız rahatça “bunlara neden müdahale edilmediğini” sorgulamaktadır. Üstelik bu sorgulama artık hayatın her alanına girmiş bulunmaktadır.

Yol kenarları, kaldırımlar, dükkânların vitrinleri, gelişigüzel reklam tabelaları, aynı binada farklı renk ve biçimde çatılar, balkonlara gelişi güzel asılan çamaşırlar... kısacası göze hoş gelmeyen ne varsa eleştirilmekte, yerel otoriteden bu çirkinliğin hesabı sorulmakta, neye niçin izin verdiği, ya da engellemek için ne çaba gösterdiğini bilmek istemektedir. Nitekim Samsun Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde “Estetik Kurul” oluşturulması bu sürecin bir sonucu olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Şüphesiz bu duruma çare bulmak elbette ki sadece merkezi ve yerel otoritenin işi değildir. Halkın bakışı, eğitim sistemi, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ... daha yaşanabilir bir çevre için kısaca toplumun her kesimi elini taşın altına koymalıdır.

2. Atakum - Yenimahalle örneği

Yukarıda bahsedilen, ülke ve il genelinde yaşanan bu gelişmelerin bir benzeri de Samsun'un merkez ilçelerinden biri olan Atakum'da görülmektedir. Yapılaşma ve bu bölgeye talep arttıķça imar planlarında değişikliklere gidilmekte, az katlı imar uygulamaları yüksek kata çevrilmekte, daha önce ilgili mevzuat çerçevesinde az katlı villa tipi konutlara sahip olan mahalle sakinleri, imar planında yapılan bu değişiklikleri yargıya taşımakta, yargı belediye meclislerinin yaptığı imar değişikliklerine müdahale ederek uygulamayı durdurmakta, belediye meclisleri yargı kararlarına uyarak daha önce yaptığı planları değiştirmekte, tüm bu süreç yeni gelişmekte olan mahallenin estetik görünümü üzerinde telafisi mümkün olmayan önemli sonuçlar doğurmaktadır.

2.1. 2000’li yılların başlarında Yenimahalle ve imar durumu

2000’li yıllara kadar Alanlı köyünün tarım arazilerini oluşturan söz konusu pafta ve adalarda bulunan tarlalar bu yıllarda şehrin gelişme istikametine bağlı olarak süratle arsa haline gelmiş ve aynı hızla köylülerin elinden çıkarak arsa spekülatörlerinin eline geçmiştir. Bu kesimde inşa edilen ilk villalar ve bunların görsel etkisi ile imar planı 4 kat üzerinden belirlenmiş ve bu kesimdeki arsalar villa arazisi olarak bu kapsam içinde satışa sunulmuştur. Bilahare bölgeye bu plan çerçevesinde bir kısmı siteler şeklinde, bir kısmı birbirinden bağımsız çok sayıda villa yapılmıştır.

Foto 8-9
Samsun-Atakum

2.2. 2008’de yapılan imar planı değişikliği sonucu ortaya çıkan durum

Bir önceki dönemde Büyükşehir Belediyesi sınırları dışında kalan Alanlı köyünün Atakent Belde Belediyesi’nin kurulması ile bu belediyeye dahil olması sonucu yöredeki **imar uygulamalarında değişikliğe gidilmiştir**. Samsun şehrinin Atakum istikametindeki gelişmesi vaktiyle (Üniversiteyi de içine alacak şekilde) iyi planlanmadığı için yerel belediye halkın bu kesime olan talebini ranta çevirmek üzere 07.03.2008 tarih ve 11 sayılı **“Atakent Revize İmar Planı” kararı ile** söz konusu alan ve çevresinde imar planı değişikliği yaparak **kat sayısını serbest bırakmıştır**. Bu kararın hemen ardından bölgede (daha önce 4 katla sınırlandırılan villaların arasında) çok sayıda **8-10 katlı binalar dikilmeye başlanmıştır**.

2.3. Hukukî müdahale ve örnek mahkeme süreci

Atakent Belediye Meclisi'nin 07.03.2008 Tarih ve 11 Sayılı bu kararıyla ilgili olarak;

- İlgili alandaki villa sahiplerinden biri 15.08.2012 tarihinde **Samsun 2. Sulh Hukuk** Hâkimliği'ne D.İş: 2012/66 sayılı dosya ile delil tespiti **davası açmıştır**.
- Hemen iki gün sonra, 17.08.2012 tarihinde **keşif incelemesi yapılmış** ve hazırlanan rapor 23.10.2012 tarihinde ilgili dava sahibine tebliğ edilmiştir.
- Bunu takiben, söz konusu villa sahibi 31.10.2012 tarihinde Belediyeye başvurarak yeniden **imar planı değişikliği talebinde** bulunmuştur.
- Bu talep, 15.11.2012 tarih ve 2557 sayılı yazıyla, Belediye Meclisi'nde görüşüldükten sonra değerlendirileceği şeklinde cevaplanmıştır.
- Sonra konu, ilgili kişi tarafından **Samsun 2. İdare Mahkemesi**'ne götürülmüş, mahkeme 25.12.2012 tarih ve E: 2012/1535, K: 2015/1506 sayılı kararı ile **zamanında müracaat edilmediği, yani süre aşımı gerekçesi ile istemin reddine** karar vermiştir.

T.C.
SAMSUN
ATAKENT BELEDİYE MECLİS KARARI

BİRLEŞİM NO : 5

KARAR NO : 11

TOPLANTI TARİHİ : 07.03.2008

İNCELEME : Belediye Meclisi'nin 01.11.2007 tarihli toplantısında Bayındırlık komisyonuna havale edilen Fen İşleri Müdürlüğü'nün 25.10.2007 tarih ve 1000 sayılı imar planı değişikliği teklifi üzerine hazırlanan komisyon raporu incelendi.

KARAR :

Belediyemiz sınırlarında mevcut planda bulunan muhtemel heyelan alanı, orman sınırları, tarımsal alanlar ve farklı yapılaşma oranlarını aynı standartlarda düzenleyen öneri plan değişikliği, Bayındırlık komisyonunun uygun görüşü doğrultusunda, 3194 sayılı imar kanununun 8/b maddesinin Belediyemize verdiği yetkiye dayanarak Atakent Belediye Meclisi'nin 07.03.2008 tarihli toplantısında oyçokluğu ile kabul olundu.

ATAKENT
BELEDİYE MECLİS BAŞKANI

TEMELE ÇALIKOĞLU

KATİP

HÜSEYİN TAŞTEKİN

KATİP

AHMET KUMAŞ

GÖRÜLMÜŞTÜR
07.03.2008

TEMELE ÇALIKOĞLU
ATAKENT BELEDİYE BAŞKANI

Belde belediyelerinin 3-4 kişi ile verdiği kararlar mı doğru, yoksa mahkemelerin şehircilik uzmanı tavrıyla verdiği kararlar mı?

SAMSUN

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2013/492

KARAR NO : 2014/1592

Olayda, dava konusu belediye meclis kararının gerekçesi irdelendiğinde, davacının Atakent Belediye Meclisi'nin 07.03.2008 tarih ve 11 sayılı kararının yeniden ele alınması ve düzeltilmesi istemiyle yaptığı başvurunun, itirazın yasal süresi içerisinde yapılmadığından bahisle reddedildiği görülmektedir.

Öte yandan, davacının Atakent Belediye Meclisi'nin 07.03.2008 tarih ve 11 sayılı kararının iptali istemiyle açtığı davada verilen Samsun 2.İdare Mahkemesi'nin 25.12.2012 tarihli ve E:2012/1535, K:2012/1506 sayılı süre aşımı nedeniyle ret kararının ise, Danıştay Altıncı Daire'nin 16.04.2014 tarihli ve E:2013/2879, K:2014/3204 sayılı kararı ile "davacının 31.10.2012 tarihli başvuru dilekçesi dava dosyasında bulunmamakla beraber, davalı idarenin 15.11.2012 tarih ve 2557 sayılı cevabi yazısından anlaşıldığı üzere söz konusu başvurunun 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 10. maddesi kapsamında idari işlem tesisine yönelik plan tadilatı talebi niteliğinde bir başvuru olduğu, anılan başvuruya cevaben tesis edilen işlemin tebliği üzerine açılan davanın ise süresinde olduğu sonucuna varıldığından, davanın süre aşımı yönünden reddine ilişkin mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir." gerekçesiyle bozulduğu, Samsun 2.İdare Mahkemesi'nce bu karar sonrasında dosyanın tekemmüle tabi tutulduğu ve karar tarihi itibari ile tekemmül sürecinde olduğu anlaşılmaktadır.

- Bu arada, **Atakum Belediye Meclisi** de konuyu görüşmüş, **Samsun 2. İdare Mahkemesi'nin** kararına benzer şekilde, süresinde müracaat yapılmadığı gerekçesiyle, 08.01.2013 tarih ve 16 sayılı kararı ile söz konusu dilekçeyle **ilgili talepleri reddetmiştir.**
- Samsun 2. İdare Mahkemesi'nin -süreyle ilgili vermiş olduğu kararı; **Danıştay 6. Dairesi** tarafından değerlendirilmiş ve 16.04.2014 tarih E:2013/2879, K:3204 sayılı kararı ile **davanın süre aşımı yönünden reddinde hukuki isabet görülmediği gerekçesiyle bozulmuştur.**
- 07.03.2008 Tarih ve 11 Sayılı kararın esastan iptali için, Samsun 2. İdare Mahkemesi'nde açılan davanın sonucunun ne yönde olduğu anlaşılamamıştır.

Söz konusu villa sahipleri, arsasını satın alırken manzara şartlarını araştırıp öyle satın aldığından bahisle, 07.03.2008 Tarih ve 11 Sayılı **"Atakent Revize İmar Planı" değişikliği uygulamasının kendisini zarara uğratacağı iddiasıyla**, (Samsun 2.Bölge İdare Mahkemesi'ne açtığı dava henüz sonuçlanmadan ve bu mahkemenin vereceği esas hakkındaki kararı beklemeden), bu kez **Samsun 1. İdare Mahkemesi'nde yeni bir dava açmıştır.**

- Davacı villa sahibi, **konuyu Samsun 1. İdare Mahkemesi'ne taşımış**; Belediyenin 08.01.2013 tarihli ve 16 sayılı kararı ile **süresi içinde itiraz yapılmadığı gerekçesiyle reddettiği işlemi, Samsun 1. İdare Mahkemesi** 2013/492 Esas ve 2014/1592 Sayılı kararı ile **iptal etmiştir.** Mahkeme heyeti, bu kararında itirazın yasal süresi içerisinde yapılmadığından bahisle reddedilmesinin mümkün olmadığını, başvurunun davalı idarece esasına girilerek bir değerlendirme yapılması gerektiği anlaşıldığından **dava konusu işlemde bu yönüyle hukuka uyarlık bulunmadığına hükmedilmiştir.**

- **Samsun 1. İdare Mahkemesi'nin** esasa ilişkin olmayan yukarıdaki **kararına istinaden, Atakum Belediye Meclisi** 06.04.2015 tarih ve 8/34 sayılı kararı (Pin: 580-47) ile **imar planı değişikliğine gitmiş,**
- **Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından da bu değişiklik** 15.05.2015 tarih ve 11-225 sayılı kararla **onanmıştır.** Onanan karara göre söz konusu adada **2008 öncesine dönülerek bina kat yüksekliği H 12.50 m'ye düşürülmüştür.**
- **Bölgedeki çok katlı yapılar örnek gösterilerek, arsa sahipleri tarafından Atakum Belediyesi'ne yapılan itirazlar ise;** Atakum Belediye Meclisi'nin 06.08.2015 tarih ve 16/58 sayılı kararı ve **Büyükşehir Belediye Meclisi'nin** 14.09.2015 tarih ve 19/382 sayılı **kararı ile reddedilmiştir.**

3. 2016'da Yenimahalle

2008 öncesinde ve sonrasında bölgeye çok sayıda villa yapılmış, yapılmaya da devam etmektedir. 2008 yılında yapılan imar planı değişikliğini müteakip aynı bölgede villalarla iç içe çok sayıda apartman yapılmış, bir kısmının ise inşaatı devam etmektedir.

İmar planında eskiye dönüşün onaylanmasından sonra artık 4 katın üzerine ruhsat verilmemekle birlikte, karardan önce gerekli yasal prosedürü yerine getirenler için bu hususta bir engel bulunmamaktadır.

Yaşanan bütün bu süreç sonunda Atakum – Yenimahalle ve çevresinin görünümü son 15 yılda fotoğraflarda da görüldüğü gibi çok hızlı bir biçimde değişmiştir.

Foto 10. *Atakum-Yenimahalle Vatan Caddesi'nin 1999 yılındaki görünümü. Arkadaki sırtlar ilk imar planında villa arazisi olarak belirlenmiş ve fotoğrafta görülen beyaz evler buna göre inşa edilmiştir.*

1999 yılı

Foto 11. Atakum-Yenimahalle
Vatan Caddesi'nin **2006**
yılındaki görünümü.

Foto 12. Atakum-Yenimahalle
Vatan Caddesi'nin **2016**
yılındaki görünümü.

Foto 13. Atakum-Yenimahalle Vatan Caddesi'nin villalar civarından **2012 yılı** görünümü.

- Sadece 3 yıl sonra -

Foto 14. Atakum-Yenimahalle Vatan Caddesi'nin villalar civarından **2015 yılı** görünümü.

Foto 15. Atakum-Yenimahalle Vatan Caddesi'nin **1.6.2006 tarihinde** görünümü (kuzeye bakış).

Foto 16. Atakum-Yenimahalle Vatan Caddesi'nin **1.5.2016 tarihinde** görünümü (kuzeye bakış).

Foto 17. Atakum-Yenimahalle-İstanbul Caddesi'nden **1.6.2006**'da doğuya bakış.

Foto 18. Atakum-Yenimahalle-İstanbul Caddesi'nden **29.8.2012**'de doğuya bakış.

Foto 19. Atakum-Yenimahalle-İstanbul Caddesi'nden **4.3.2016**'da doğuya bakış.

Foto 20-21. Atakum-Yenimahalle-İstanbul Caddesi. Sözde 4 kat olan fakat kot farkıyla 7-8 katı bularak 4 kat sınırını aşan binalara örnekler

Foto 22-23. Sahil kesiminde Büyükşehir Belediyesi'nin taraçalama yaparak estetki değeri kattığı binalar ile aynı cepheden tepedeki sırtlar üzerinde 4 kata 14 kat gibi yükseklik farkı bulunan Yenimahalle sırtları.

Foto 24. Atakum-Yenimahalle-İstanbul Caddesi'nin 4.5.2016'da görünümü.

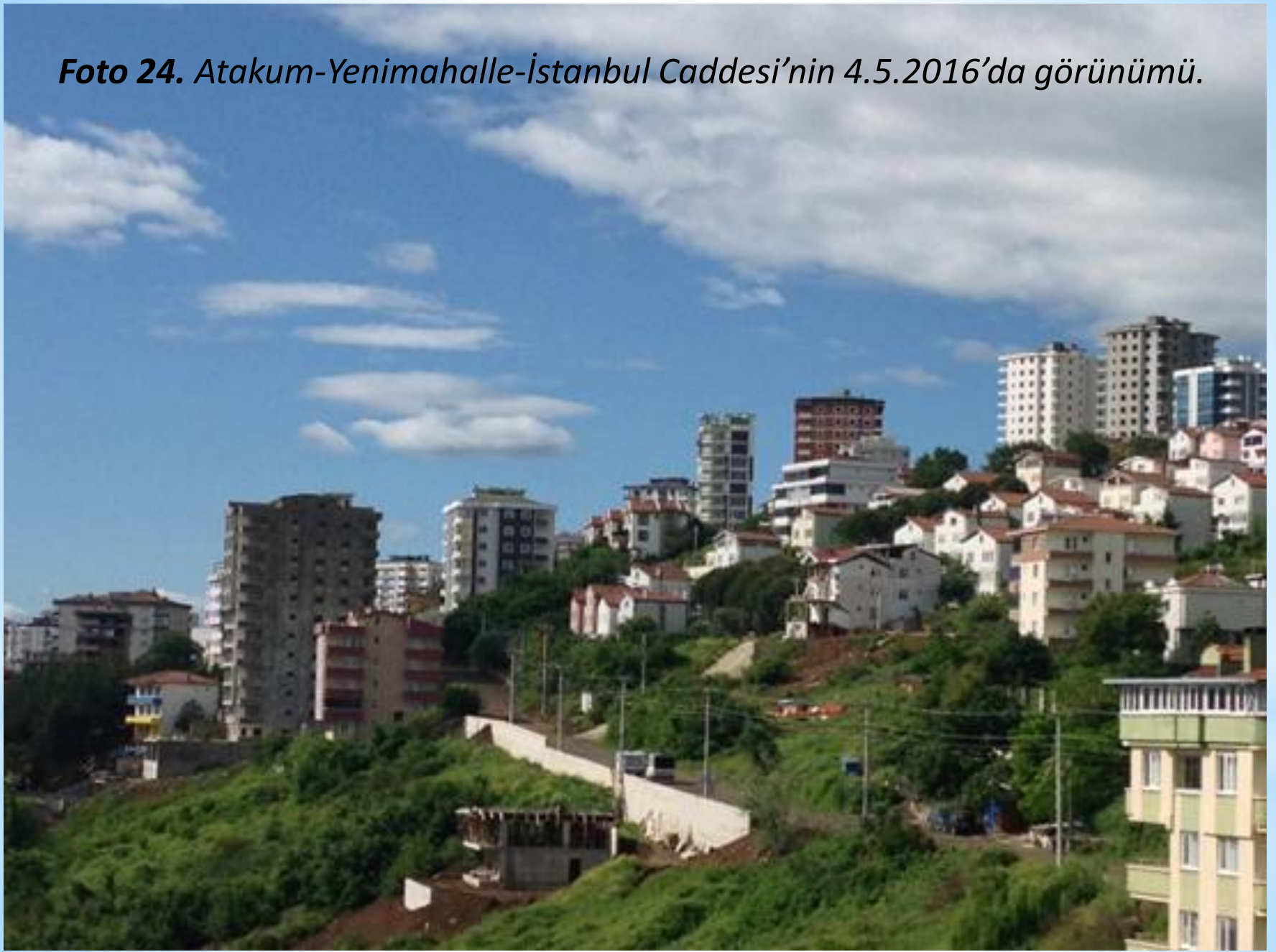

Foto 25. Atakum-Yenimahalle'nin **4.5.2016'**da sahil yolundan görünümü.

Sonuç

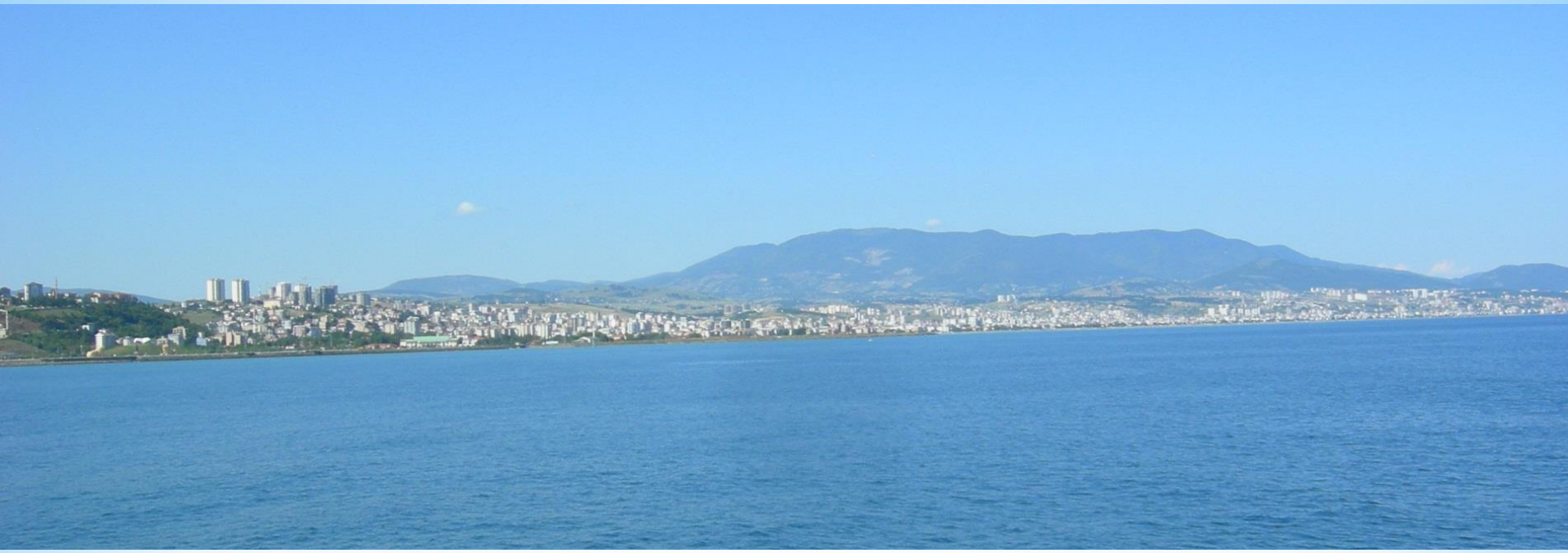
Yukarıda Samsun şehrinin en önemli gelişme alanlarından biri olan Atakum Yenimahalle üzerinde cereyan eden yapılaşma, bunu etkileyen süreçler ve ortaya çıkan kentsel görünüm birebir tanık olduğumuz bir örnek üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Bölgedeki yapılaşmanın kente bir değer katmadığı, son derece çirkin ve estetikten uzak bir görünüme sahip olduğu açıktır. Türkiye'deki diğer örnekler de dikkate alındığında bu durumun başlıca sebeplerini şunlardır;

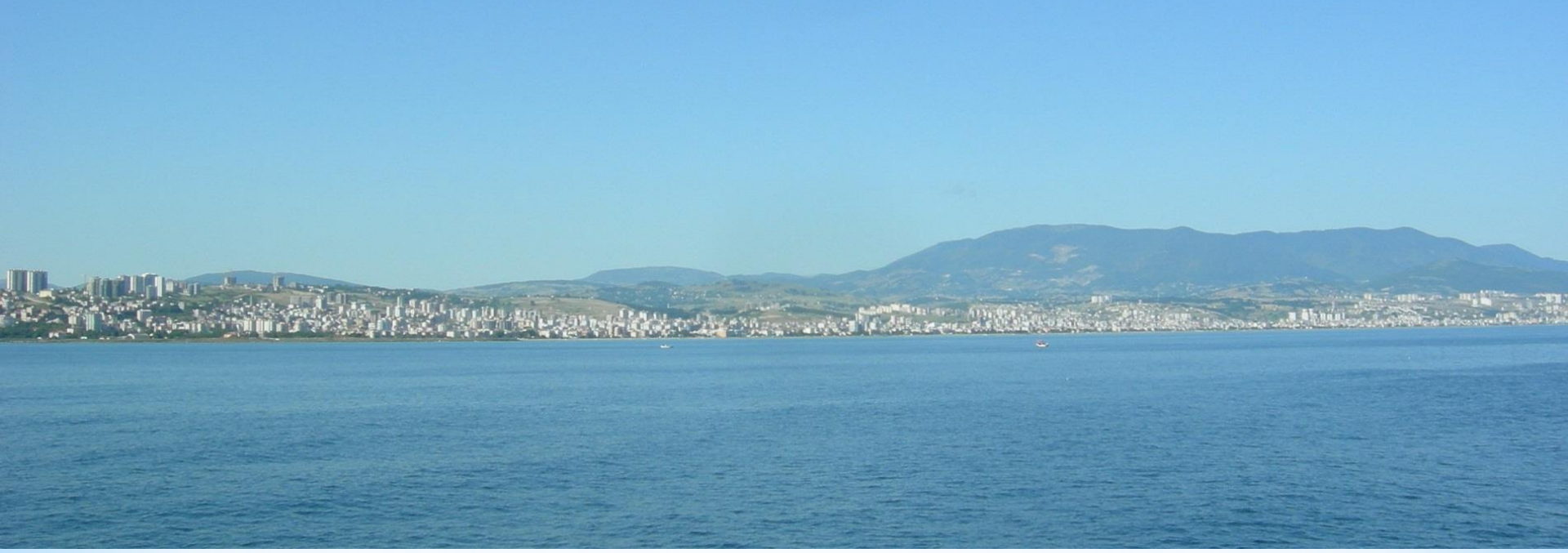
- Türkiye’de kırdan kente göç, bunun miktarı ve yönü, gelen kişilerin şehir içi arazi kullanım tercihleri vb. hususlar dikkate alınamadığı ve öngörülemediği için vaktinde şehrin uzak ve yakın çevresini (mücavir alanlarını) kapsayan uzun vadeli imar planlarının yapılamayışı, yapılsa bile uygulanamayışı,

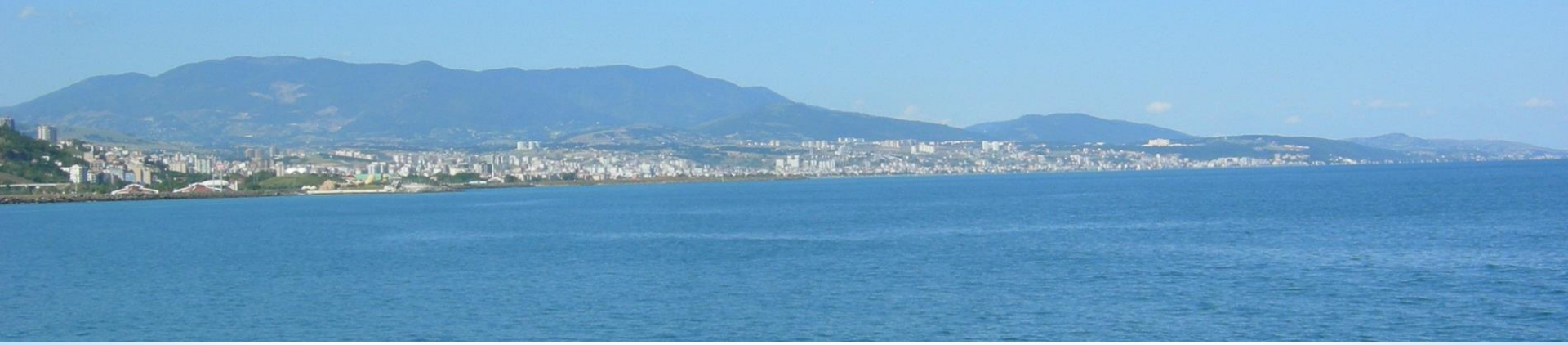
- Çok sık gündeme gelen imar afları yanında vatandaşlarımızın bu beklenti ile kural tanımazlığı,
- Siyasî kaygılarla ortaya çıkan ve daha sonra yerinde bir kararla kapatılan alt (belde) belediyelerinin ileriye görmekten uzak, bilinçsiz ve hesapsız icraatları, (kapatılıncaya kadar) kimsenin bunların icraatlarına karışamaması,
- özellikle büyükşehirlerin yakın çevresinde yer alan bu tür belediyelerin icraatlarının bugün şehirlerin gelişme alanlarında yapılabilecek iyi uygulamaları bile daha o günden yanlış uygulamalarla sabote etmiş olmaları,

- Şehirlerde ortaya çıkan rant kavgalarına belediye meclisleri ve mahkemeler tarafından yanlı veya yansız yapılan müdahaleler; kişi, kurum ve meslek odaları tarafından yerli yersiz yapılan itirazlar, mahkemeler tarafından bu itirazlarla ilgili yine yerli yersiz verilen yürütmeyi durdurma kararları, kamunun ya da vatandaşların aleyhlerine olan kararlarda hukuku by-pass etme çabaları vd. şeklinde özetlenebilir.

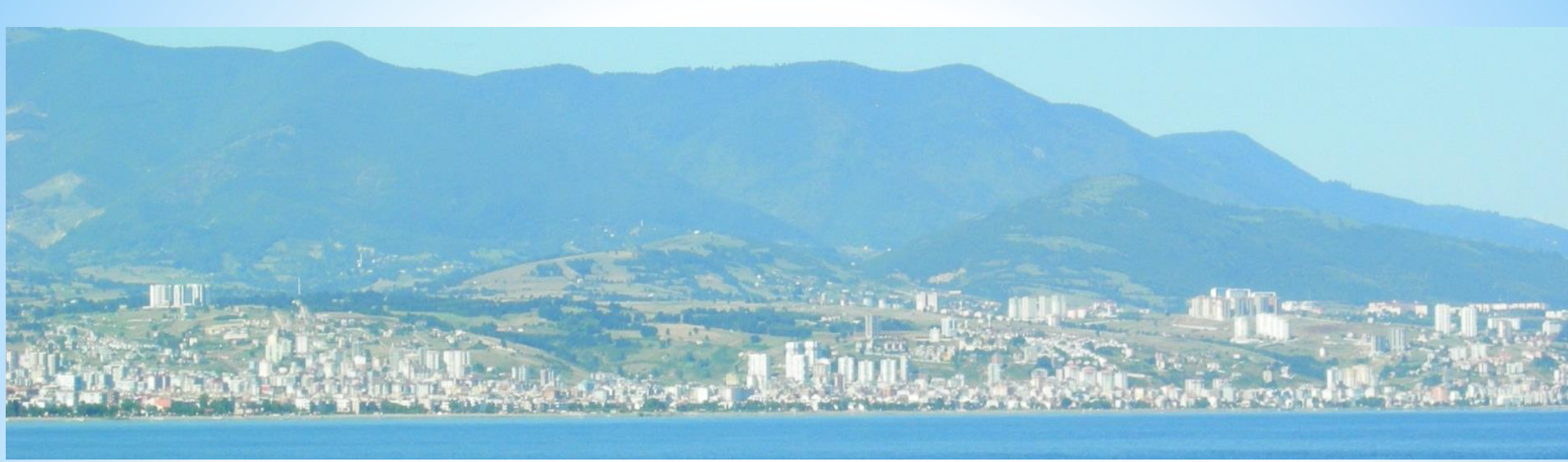

Bilindiği gibi, imar planlarının esası; arazi parçalarının (parsellerin) genel kullanım biçimleri, bunların yer aldığı bölgenin genel özellikleri, buraların gelecekteki nüfus kesafetleri, bundan doğan yapı yoğunlukları, yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri, ulaşım sistemlerinin belirlenerek bunlara ilişkin uzun süreli bir planlama ve çözümleme yapılması gibi hususları içerir.

Bilindiği gibi, imar planlarının esası; arazi parçalarının (parsellerin) genel kullanım biçimleri, bunların yer aldığı bölgenin genel özellikleri, buraların gelecekteki nüfus kesafetleri, bundan doğan yapı yoğunlukları, yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri, ulaşım sistemlerinin belirlenerek bunlara ilişkin uzun süreli bir planlama ve çözümleme yapılması gibi hususları içerir.

Yapılan imar planlarında sık sık değişikliklere gitmemek ve bunların kalıcılığını sağlayarak vatandaşların da buna uymasını temin etmek, bu tür sorunlarla ileride tekrar karşılaşılmamak için;

- Kırdan kente, kentten kente, kent içinde bir semtten diğerine ve kent merkezinden çevreye doğru olan göçler, bunların miktarı ve yönü iyi bilinmelidir.
- Şehirlerin hangi istikamette büyüdükleri, ya da büyümesi gerektiği iyi analiz edilmeli, gereken tedbirler önceden alınmalıdır.
- Şehir içi rant alanları yaratılırken bunun makul ölçüler içinde kalmasına özen gösterilmeli, aşırı çekici kılınan alanların zamanla daha fazla rant elde etme uğruna kontrol edilemez hale geleceği unutulmamalıdır.

- Kent içi çöküntü alanları ve yine kent içi yeni gelişme alanlarına bağlı olarak şehir içi ikametgâh hareketliliği iyi takip edilmeli, halkın beklenti ve ihtiyaçları belirlenerek gereken tedbirler önceden alınmalıdır.

Bu ve benzeri tedbirler önceden alınmadığı ve buna uygun karar ve uygulamalar gerçekleştirilemediği takdirde yapılan imar planlarının da bir anlamı olmayacak, sık sık değiştirilmek zorunda kalınan planlarla şehirlerimiz arzu ettiğimiz estetik görünüme bir türlü kavuşamayacaklardır.

Daha güzel bir Samsun'da Samsunlu olarak
yaşamak isteyenler adına
beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür
ederim.

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz
cyilmaz@omu.edu.tr

